

Konsumentfrågor i fokus under Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023

Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023 förväntas innehålla en ovanligt stor mängd konsumentfrågor. Dessutom är trycket för att komma vidare med EU-kommissionens förslag stort för att hinna beslutas inom det nuvarande Europaparlamentets mandatperiod, dvs innan tidig vår 2024 då EU börjar förbereda sig för valet till Europaparlamentet. Flertalet konsumentpolitiska sakfrågor är nära kopplade till EU, inte minst ambitioner för klimatet och miljön. Sverige har ett stort förtroende i miljö- och konsumentfrågor så vår förhoppning är att Sverige i sin roll som ordförande i EU gör sitt absolut yttersta för att ta dessa frågor framåt för att förhoppningsvis komma i hamn med ett flertal viktiga kommissionsinitiativ. Sveriges Konsumenter vill på bästa sätt utifrån våra resurser bidra till detta arbete.

Konsumenträtt

Förslaget om konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information presenterades i mars 2022. Det är en viktig lagstiftning för att stärka konsumentskyddets betydelse för hållbar utveckling och med lite tur kan Sverige starta förhandlingarna mellan Rådet och Europaparlamentet. Paketresedirektivet samt sannolikt en angränsande lagstiftning om passagerares rättigheter förväntas tidigt 2023. En revidering av produktansvarsdirektivet förväntas i september 2022 och om tidplanen håller kommer Sverige få en viktig roll i denna förhandling. Under senare delen av 2022 förväntas en lagstiftning om rätten till reparationer (The right to repair) och även här får Sverige en viktig roll i att ta förhandlingarna framåt. Utvärderingen om alternativ tvistlösning genom ADR och ODR presenteras av EU-kommissionen under det svenska ordförandeskapet. Det är sannolikt att kommissionen även presenterar kompletterande ändringar till tvistlösningsdirektivet. Under första kvartalet 2023 presenterar kommissionen sin utvärdering av CPC-lagstiftningen. Det kan även noteras att direktivet om europeisk grupptalan börjar gälla under det svenska ordförandeskapet, den 25 juni 2023.

Livsmedel

Ett antal lagförslag om livsmedelsmärkning är aviserade till slutet av 2022 men informell information tyder på att förslagen sannolikt försenas till i början av det svenska ordförandeskapet. EU-kommissionen kommer att föreslå förändringar av regelverket för livsmedelsinformation med bland annat initiativ för en EU-gemensam förenklad livsmedelsmärkning på framsidan av livsmedel (kanske baserat på Nutri Score-modellen), etablering av näringsprofiler, en utvidgning av ursprungsmärkningen, en revidering av bäst före- och sista förbrukningsdatum och krav på märkning av innehåll i alkoholhaltiga drycker.

För ett flertal av de nyss nämnda förslagen på livsmedelsområdet förväntas förhandlingar starta under Sveriges ordförandeskap. Ett förslag om säljfrämjande åtgärder för jordbruksprodukter förväntas under senare delen av 2022 och förhandlingar kan börja i Rådet under Sveriges ledning. Ett förslag bereds om EU-gemensamma regler för matsvinn och kommer under den första halvan av det svenska ordförandeskapet. EU-kommissionen kommer dessutom presentera en studie om drivkrafter för livsmedelsförsörjning i ljuset av försörjningskrisen efter Ukrainakriget. Det blir en intressant och betydelsefull diskussion under det Svenska ordförandeskapet om hur EU ska säkra produktion av hållbara och näringsriktiga livsmedel till ett rimligt pris för EU:s konsumenter.

Kemikaliestrategin

Sveriges har varit mycket drivande i kemikaliefrågor. Passande nog kommer flertalet av dessa att förhandlas under Sveriges ordförandeskap efter att förslag på följande områden förväntas under 2022: Reviderad REACH-lagstiftning (förväntas Q4 2022), revidering av klassificerings-, märknings- och förpackningslagstiftning (förväntas Q3 2022), revision av leksaksdirektivet (förväntas Q4 2022), revision av kosmetikproduktförordningen (förväntas Q4 2022) och revidering av reglerna för förpackningsmaterial i kontakt med livsmedel (förväntas Q4 2022).

Hälsa

Förslaget till ett europeiskt hälsodataområde har presenterats av EU-kommissionen i maj 2022. Förhoppningsvis kan framsteg göras under Sveriges ordförandeskap men det är ett komplext nytt lagstiftningsområde som sannolikt inte kan tas i hamn under först delen av 2023. I linje med EU:s läkemedelstrategi kommer revideringen av EU:s allmänna läkemedelslagstiftning (förväntas under Q4 2022) och revideringen av särlekemedelslagstiftningen för sällsynta diagnoser (förväntas Q4 2022) genomföras under Sveriges ordförandeskap.

Hållbarhet

Ett flertal initiativ för hållbar utveckling kommer att vara under intensiv förhandling i Rådet under det svenska ordförandeskapet. Ett lagförslag för att hantera miljöpåståenden, ett konsumentpolitiskt förslag för att ge konsumenterna mer makt i den gröna omställningen, ett lagstiftningsinitiativ för hållbara produkter som inkluderar en revidering av ekodesigndirektivet och ett förslag om ett digitalt produktpass. Alla dessa områden är tydliga svenska profilområden som innebär en unik möjlighet att ta frågorna framåt på ett framgångsrikt sätt. I synnerhet utgör förslaget om revidering och utökning av ekodesigndirektivet som presenterats under första halvåret 2022 en unik möjlighet för Sverige att komma vidare med realistiska lösningar för dess omfattning och viktiga krav för planerat åldrande, produkters livslängd och reparerbarhet.

Klimat

EU:s energiskattedirektiv som lanserades redan 2021 handlar om hela bredden av energilag och dess beskattning. Det inkluderar bränsle för transporter, värme och elektricitet. Ambitionen med revisionen är att bättre anpassa skatterna på energi till klimatåtagandena, men har i ljuset av Rysslands invasion av Ukraina och den resulterande energiprisexplosionen blivit en extra känslig fråga. Då det är en skattefråga som kräver enighet i Rådet är den synnerligen svårförhandlad.

Hållbara transporter

Nuvarande ordförandeland Tjeckien förhandlar utbyggnaden av infrastrukturen för alternativa bränslen. Denna lagstiftning är nödvändig för en fungerande laddningsinfrastruktur i Europa. Förhandlingarna har kommit ganska långt men då Europaparlamentet inte förväntas anta sin position förrän tidigast i oktober riskerar slutförhandlingarna att hamna på det svenska ordförandeskapet. I oktober förväntas kommissionen presentera förslag till nya utsläppskrav (Euro 7) för konventionella fordon. Denna förhandling måste resultera i tuffa utsläppskrav då dessa regler förväntas gälla fram till den fulla utfasningen av fossilbränslebilar 2035. Under första delen av 2023 förväntas EU-kommissionen presentera en förordning om multimodala digitala mobilitetstjänster. Tanken är att tvinga kollektivtrafikaktörerna att öppna upp sina system för planering och bokning av biljetter. Sverige kan se till att dessa förhandlingar initieras så snart som möjligt med ett tydligt konsumentfokus.

Energi

Ett flertal förslag lanserades på energiområdet under 2021. Det är svårbedömt men då Europaparlamentet först behandlar flera av förslagen under hösten 2022 kvarstår sannolikt ett flertal frågor till slutförhandling i trialogen under Sveriges ordförandeskap. Det handlar särskilt om dessa förslag på energiområdet: energieffektivitetsdirektivet, byggnaders energiprestanda, förnybar energi, gasmarknaden och regler om marknadstillträde.

Digitala tjänster

EU-kommissionen väntas presentera ett förslag till horisontell lagstiftning för cybersäkerhet i september 2022. Det är en viktig konsumentskyddande lagstiftning med minimikrav för uppkopplade produkter som vi hoppas att Sveriges regering prioriterar i sitt ordförandeskap. Ramverkslagstiftningen för AI förhandlas redan och kommer om processen går som planerat att slutförhandlas i trialog under Sveriges ledning. Ett förslag om ansvar för ”högrisk AI-system” förväntas i september 2022 som komplement till produktansvarsreglerna. Här förväntas Sverige bidra till att förhandlingar om Rådets position går i konsumentvänlig riktning. I februari 2022 presenterades ”dataakten” om skäligen åtkomst och användning av data. Idealt skulle Sverige kunna knyta ihop dessa förhandlingar i trialog, men mycket talar för att det kan ta mer tid och då blir fokus en fortsatt förhandling av Rådets position. Eventuellt presenterar EU-kommissionen ett förslag om geoblockering under 2022, men i skrivande stund hörs röster om att detta eventuellt kommer att skjutas fram. Om Tjeckien lyckas förhandla fram en ståndpunkt om förordningen om elektronisk kommunikation så kommer Sverige att få leda trialogförhandlingarna. EU-kommissionen överväger att lägga fram ett förslag om ny lagstiftning för att tvinga stora innehållsplattformar att betala för nätverksinvesteringar. Det riskerar att urholka nätneutraliteten och blir i så fall ett mycket viktigt arbete för Sveriges ordförandeskap.

Finansiella tjänster

Förhandlingarna om konsumentkreditdirektivet är troligtvis i slutskedet under Sveriges ordförandeskap och här behöver konsumenten garanteras en hög skyddsnivå. Tidigt 2023 väntas EU-kommissionen presentera strategin för icke-professionella investerare som dessutom sannolikt innehåller revideringsförslag om MiFIDII, om marknaderna för finansiella instrument, och ett nytt förslag till ett nytt direktiv om försäkringsdistribution.

Förslaget om gemensam kontaktpunkt för en centraliserad tillgång till offentlig information om finansiella tjänster, kapitalmarknader och hållbarhet samt revidering av reglerna för förvaltare av alternativa investeringsfonder kommer med all sannolikhet att förhandlas av Sverige. Revisionen av betalningstjänstdirektivet PSDII förväntas sent 2022 liksom ett nytt ramverk för de finansiella marknaderna. Båda förslagen kommer att förhandlas under det svenska ordförandeskapet. Ett nytt förslag om omedelbara betalningar är aviserat för hösten 2022 och därmed sannolikt aktuellt för Sveriges ordförandeskap. En revision av bostadskreditdirektivet förväntas under första delen av det svenska ordförandeskapet.

Handelsfrågor

Under Sveriges ordförandeskap kommer samarbetsagendan med USA att stå högt på dagordningen. Dessutom förhandlar sannolikt EU, inom ramen för WTO, om världshandelsreglerna för e-handel. Det svenska ordförandeskapet kommer att vara betydelsefullt i förberedelserna för WTO:s 13:e ministerkonferens som hålls i slutet av 2023. Avslutningsvis behöver ordförandeskapet bidra till att bevaka implementeringen av handels och samarbetsavtalet mellan EU och Storbritannien.